ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 15

«23» մայիսի, 2024 թ.

Պ/բ-011- ՀԱՅ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 022201.00.6 - «Պատմություն»
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 022201.01.6 - «Պատմություն»
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **Պատմության**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **հեռակա**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ հեռակա **2-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ**

Դասախոս(ներ) ՝ Քրիստինե Գասպարյան
/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ gasparyan.kristine@inbox.ru

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները .
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների .
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը .
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները .
8. Դասավանդման մեթոդներ .
9. Ուսումնառության մեթոդները .
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը .
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ .
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ .
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ .
    - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ .
    - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ .
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում .
14. Գնահատում .
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում .
    - 14.2. Հարցաշար .
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ .
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ .

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

«Հայ ազգագրություն» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 022201.01.6- Պատմություն կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- Ուսանողներին գիտելիքներ հաղորդել հայ ազգագրության սկզբնաղբյուրների, Հայ ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմության, հայ ժողովրդի տնտեսական կենցաղի, նյութական մշակույթի, բնակավայրերի և կացարանների, Հայաստանի ազգագրական տարբեր շրջանների սննդի և ազգային տարազի ընդհանուր գծերի և առանձնահատկությունների, հայ ժողովրդի հոգևոր մշակույթի, ծեսերի և ծիսակարգերի, հասարակական և ընտանեկան հարաբերությունների մակարդակի, կրոնի և հավատալիքների, ազգային տոների, ազգային երգ ու պարի, ազգային խաղերի վերաբերյալ:
- Ուսանողների մոտ ձևավորել ազգագրական այս կամ այն շրջանին բնորոշ ընդհանրություններն ու առանձնահատկությունները տարբերելու կարողություն, համեմատության և վերլուծելու կարողություն:
- Ուսանողների մոտ ձևավորել դաշտային ազգագրկան հետազոտություններ իրականացնելու տարրական կարողություններ:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Ուսանողների մոտ ձևավորել կայուն գիտելիքներ հայ ժողովրդի տնտեսական կենցաղի տարբեր ոլորտների, երկրագործական մշակույթի, տնայնագործության ու արհեստների, կապի և աղորդակցության միջոցների, նյութական մշակույթի, բնակավայրերի և կացարանների տիպերի, շենքերի ու շինությունների, կահույքի ավանդական տարրերի մասին
- Ուսանողներին սովորեցնել տարբերակել ազգային զենքերի, տարազի ու զարդերի, ազգագրական տարբեր շրջանների ազգային տարազների ընդհանուր գծերն և առանձնահատկությունները, ազգային սննդի ու ըմպելիքների առանձնահատկությունները:
- Ուսանողների մոտ ձևավորել պատկերացումներ հայ ժողովրդի հասարակական կենցաղի, ազգակցական համակարգի, ընտանիքի տիպերի, ընտանեկան բարքերի և սովորությունների, ազգային ավանդույթների ու սովորույթների, ծեսերի և ծիսակարգի, հայոց հոգևոր մշակույթի, կրոնի ու հավատալիքների, ժողովրդական երգ ու պարի, ազգային խաղերի մասին:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել դաշտային ազգագրական հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները.

«Հայ ազգագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 022201.01.6 - «Պատմություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Ազգագրություն» դասընթացից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և կոմպետենցիաները.

«Հայ ազգագրություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա հայ ազգագրության տեսական հիմունքները,
2. իմանա հայ ազգագրության սկզբնաղբյուրները, ազգագրության հիմնախնդիրները, տնտեսական գործունեության ավանդական ճյուղերը, ազգային տարազի և ազգային սննդի առանձնահատկությունները, հասարակական և ընտանեկան հարաբերությունների բնույթը, պաշտամունքն ու հավատալիքները, ազգային ծեսերն ու սովորությունները
3. կարողանա համադրել տարբեր ազգագրական շրջանների տնտեսական կենցաղի, հոգևոր ու նյութական մշակույթի, հասարակական և ընտանեկան հարաբերությունների տարրերը, բացահայտել դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները,
4. ունենա ազգագրական բնույթի տվյալներ հավաքագրելու, դրանք համակարգելու, վերլուծելու և ներկայացնելու հմտություն
5. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

<u>Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ</u>

- վերլուծության և համադրության կարողություն *(ԳԿ-1)*,
- հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԳԿ - 3),
- տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (ԳԿ - 7)
- միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն (ՄԶԿ - 4),
- միջմշակութային տարբերությունները ճանաչելու կարողություն (ՄԶԿ - 6):
- բարոյական արժեքներ (ՄԶԿ - 7)
- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

- ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (ՀԳԿ -5),

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

1. ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում (ԱԿ-1)

2. կարողանա կատարել պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն (ԱԿ-2)

3. կարողանա համադրելու պատմական փաստերը և համակողմանի գնահատել երևույթները (ԱԿ-3)

4. կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար (ԱԿ-6)

5. ամբողջական պատկերացում ունենա պատմական գործընթացների վերաբերյալ (ԱԿ-9)

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

«Հայ ազգագրություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, դպրոցներում, թանգարաններում, հասարական կառույցներում աշխատելու, պատմության և ազգագրության գծով կրթությունը շարունակելու և պատմագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու ընթացքում:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		4 կրեդիտ/120 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն		10
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք		6
Լաբորատոր աշխատանք		

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Ինքնուրույն աշխատանք		104
Ընդամենը		120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)		Ստուգարք

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4] .

- **<u>Դասախոսությունը</u>** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **<u>Սեմինար պարապմունքները</u>** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **<u>Ինքնուրույն աշխատանքը</u>** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝

  - <u>**Գործարար խաղեր**</u> – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
  - <u>**Կլոր սեղան**</u> – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
  - <u>**Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն**</u> – ուսանողների ակտիվ գործունեության

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:

- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներնեն են՝**[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում, աշխատանք տեղեկատվական համակարգերում:

---

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հայ ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը					6
2.	Տնտեսական կենցաղը	2				4
3.	Արհեստները, կապի և հաղորդակցության միջոցները					4
4.	Բնակավայրերն ու կացարանները	2				6
5.	Ազգային սնունդ և ըմպելիք	2				6
6.	Ազգային տարազ	2				6
7.	Ընտանիքը և ընտանեկան կենցաղը		2			6
8.	Ծեսեր և ծիսակարգ. Ծննդյան ծեսերը Հին Հայաստանում					6
9.	Ամուսնությունը և ամուսնական սովորույթները					6
10.	Հարսանեկան ծեսերն ու սովորույթները	2				6
11.	Հուղարկավորության ծեսերն ու սովորույթները					6
12.	Ազգային տոները		2			6

[8] Նման է օրացուցային պլանին

13.	Հոգևոր մշակույթը. Պաշտամունքը և հավատալիքները		2			6
14.	Ազգային երգ, պար, ազգային խաղեր					6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		10	6			104

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն,	հ. 1-26, Երևան,1970-2008
2	Ազգագրական հանդես, Հատոր 1-26,	Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916
3	Նահապետյան Ռ. Ազգաբանական ուսումնասիրություններ-3,	Երևան, 2020
4	Փափազյան Հ. , Հայկական տարազ,	Երևան, 2020
5	Մաղոյան Գ. Հայկական ընտանիք (Դրվագներ հոգևոր-կրոնական ավանդույթի և ավանդության) ,	Երևան, 2018
6	Ղարիբյան Դ., Ազգային տարազը՝ մշակութային ժառանգության կարևոր բաղկացուցիչ, Լրաբեր հասարակական գիտությունների,	2015, թիվ 2, էջ 346-355
7	Գրիգորյան Ֆ., Հայկական ազգային տարազ,	Երևան, 2011
8	Շագոյան Գ. «Յոթ օր, յոթ գիշեր». հայոց հարսանիքի համապատկեր,	Երևան, 2011
9	Մկրտչյան Ս., Տոներ,	Երևան, 2010

10	Նահապետյան Ռ., Հայոց ազգակցական համակարգը, /19-րդ դարի երկրորդ կես, 20-րդ դարի սկիզբ/,	Երևան, 2012
11	Նահապետյան Ռ., Աղձնիքահայերի մանկան ծննդի և խնամքի ավանդական սովորույթներն ու ծեսերը,	Երևան, 2011
12	Նահապետյան Ռ., Հայ ազգագրության պատմություն, մաս 1,	Երևան, 2010
13	Նահապետյան Ռ., Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթը, մաս 1,	Երևան, 2009
14	Նահապետյան Ռ., Կինը հայոց ավանդական ընտանիքում	
15	Պողոսյան Հ. Օթարյան Զ., Հայկական հարսանիքը հնի ու նորի խաչմերուկում,	Երևան, 2007
16	Պետրոսյան Ա., Հայոց ազգածագման հարցեր,	Երևան, 2006
17	Խառատյան-Առաքելյան Հ., Հայ ժողովրդական տոները,	Երևան, 2005
18	Ազգային տոներ,	Երևան, 2002
19	Գաբրիելյան Մ., Հայկական ընտանիքն անցումային շրջանում,	Երևան, 2002
20	Հարությունյան Ս., Հին հայոց հավատալիքները, կրոնը, պաշտամունքն ու դիցարանը,	Երևան, 2001
21	Բդոյան Վ., Հայ ազգագրություն,	Երևան,1974
22	Իսրայելյան Հ. Պաշտամունքն ու հավատալիքները ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում,	Երևան, 1973
23	Լալայան Ե., Երկեր, հ. 1-2,	Երևան, 1983
24	Պատրիկ Առաքել, Հայկական տարազը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը,	Երևան, 1967

25	Պետրոսյան Ա., Հայկական դիցարանի հնագույն ակունքները	
26	Վարդան Հ., Հացունի Վ, Ճաշեր և խնջույք,	Վենետիկ, 1912
27	Վարդան Հ., Հացունի Վ, Պատմություն հայ հին տարազին,	Վենետիկ, 1912
	Լրացուցիչ գրականություն	
1	Հովսեփյան Հ., Ղարադաղի հայերը,	Երևան, 2009
2	Վարդան Հ., Հացունի Վ, Հայուհին պատմության առջև,	Թեհրան, 2009
3	Խաչատրեան Ժ., Պետրոսեան Է., Համշենցիների տարեկան տոներն ու խաղերը, Համշեն և համշենահայություն, Գիտաժողովի նյութեր,	Երևան-Պեյրութ, 2007
4	Հարսանիքն իբրև հայ ինքնության խորհրդանիշ և հայ ինքնության խորհրդանիշները հարսանիքում, Հայ ժողովրդական մշակույթ, թիվ 14,	Երևան, 2007, էջ 232
5	Ստեփանյան Ս., Հայ ժողովրդական տարազի զարդանախշերը, ՀԱԲ, հատոր 22,	Երևան, 2007
6	Ստեփանյան Գ., Ծառազարդն ու իր կարկաչան, Նոր ազգագրական հանդես,	Երևան, 2006
7	Ղազարյան Մ., Համբարձումյան Ա., «Պատկերազարդ տոնացույց»,	Էջմիածին, 2006
8	Ղարիբյան Ի., Արծաթ-Մեղրաձոր,	Երևան, 2006
9	Մխիթարյան Ա. Հարսանեկան սովորույթների միջնադարյան մի մեկնության շուրջ, Էջմիածին,	Երևան, 2005
10	Նահապետյան Ռ., Աղձնիքահայերի ընտանիքը և ընտանեկան ծիսակարգը,Եր. 2004	
11	Նահապետյան Ռ., Աղձնիքահայերի ամուսնահարսանեկան սովորույթներն ու ծեսերը,	Եր., 2007

12	Չոլաքեան Յ., Քեսապ,	Հալեպ, 2004
13	Աբելեան Ա, Քեսապ և իր գյուղերը,	Պէյրութ, 2002
14	Գյոզալյան Գ., Մուսա լեռան ազգագրություն,	Երևան, 2001
15	Հարությունյան Ե. Թաղման հեթանոսական և միջնադարյան սովորությունների մասին, Պատմաբանասիրական հանդես,	2001, թիվ 1
16	Վարդանյան Ռ. , Հայոց տոնացույցը, 4-18-րդ դարեր,	Երևան, 1999
17	Միքայելյան Հ., Ծալկայի հայերի ազգագրությունը և բանահյուսությունը,	Եր, 1998
18	Միրզոյան Ս. Կողբափոր-Նոյեմբերյան,	Երևան, 1997
19	Խառատյան Զ., Եզ մորթելու սովորույթը և փեսան հայոց հարսանիքում, ԼՀԳ,	1991, N 2,
20	Ասատրյան Գ., Պատմական Քանաքեռն ու քանաքեռցիները,	Եր., 1990
21	Մելիք-Փաշայան Կ. Անահիտ դիցուհու պաշտամունքը,	Երևան, 1983
22	Կարապետյան Է. Օժիտը հայոց մեջ,	Երևան, 1978
23	Հակոբյան Ս., Գյուղական համայնքը Հայաստանում 15-18-րդ դարերում, Պատմաբանասիրական հանդես,	1973, թիվ 2
24	Բդոյան Վ., «Հայ ժողովրդական խաղեր», հատոր 1-3	
25	Բդոյան Վ. Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում	
26	Լիսիցյան Ս., Զանգեզուրի հայերը,	Երևան, 1969

27	Յովակիմեան Յ., Պատմություն հայկական Պոնտոսի,	Պեյրութ, 1967
28	Պետոյան Վ., Սասնա ազգագրությունը,	Եր, 1963
29	Կարապետյան Ե., Սասուն. ազգագրական նյութեր,	Եր., 1962
30	Վարդանյան Ս., Հայկական ժողովրդական բնակելի տների ճարտարապետություն,	Երևան, 1959
31	Վարդումյան Դ. Լոռեցիների նոր կենցաղը,	Երևան, 1956
32	Խաչիկյան Լ., 14-15-րդ դարերի հայկական գյուղական համայնքի մասին, Պատմաբանասիրական հանդես,	1958, թիվ 1
33	Ղազար Չ., Կարինապատում,	Պեյրութ, 1957
34	Абрамян Л. А. Первобытный праздник и мифология.	Ереван, 1983.
35	Ардзинба В. Г. Ритуалы и мифы древней Анатолии.	М., 1982
36	Арнольд ван Г. Обряды перехода. Систематическое изучение обрядов. М., 1999 Геннеп Арнолд ван, Обряды перехода,	Москва 1999.
37	Карапетян Э., Родственнаяя группа ,,азг'' у армян,	Ер., 1966
38	Карапетян Э., Армянская семейная обшина,	Ер. 1958
39	Тер-Саркисян А., Армяне,	Ер, 1998
40	Тер-Саркисян А., История и култура армянского народа,	Ер, 2005
41	Тер-Саркисян А., Современная свадба у армян	Ер, 1972

42	Ёавров Ё. Ѐсторико-етнографические очерки Ѓавказа,	Ё., 1978.
43	Ѐер-Ѓаркисянц À., Ѓовременная семья у армян,	Ѐосква, 1972.
44	Ýнциклопедиа обрядов и обычаев,	1996

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]
1.	Տնտեսական կենցաղը Արհեստները Հայաստանում	Տնտեսական կենցաղը Հայաստանում, երկրագործություն, անասնապահություն, օժանդակ տնտեսաճյուղեր Տնայնագործությունը հայերի մեջ, արհեստների հիմնական ճյուղերը, համքարություններ, կապի և հաղորդակցության միջոցներ	2	**Վարդանյան Ս.,** Հայկական ժողովրդական բնակելի տների ճարտարապետություն, Երևան, 1959 **Բդոյան Վ. Հայ ազգագրություն, համառոտ ակնարկ,** Բդոյան Վ. Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում, Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն, հ. 1-26, Երևան,1970-2008 Ազգագրական հանդես, հատոր 1-26, Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916
2	Բնակավայրերն ու կացարանների տեսակները Հայաստանում	Բնակավայրերի տիպերը, դրանց հիմնական առանձնահատկությունները, շենքեր և շինություններ, դրանց տիպերն ու նշանակությունը, շենքերն ու շինությունները 19-20-րդ դարերում	2	**Վարդանյան Ս.,** Հայկական ժողովրդական բնակելի տների ճարտարապետություն, Երևան, 1959 **Բդոյան Վ. Հայ ազգագրություն, համառոտ ակնարկ,** Բդոյան Վ. Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում, Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն, հ. 1-26, Երևան,1970-2008 Ազգագրական հանդես, հատոր 1-26, Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916
3	Ազգային սնունդ և ըմպելիք	ազգային սննդի ձևավորման և զարգացման պատմություն, ազգային սննդի ու ըմպելիքների հիմնական տեսակները, ազգային սննդի առանձնահատկություններն ըստ	2	**Վարդան Հ., Հացունի Վ**, Ճաշեր և խնջույք, Վենետիկ, 1912 Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն, հ. 1-26, Երևան,1970-2008 Ազգագրական հանդես, հատոր 1-26, Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916 **Սամուելյան Խ.,** Հին Հայաստանի կուլտուրան, հատոր 3, Երևան,

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		ազգագրական շրջանների, հյուրընկալության ձևերը հայոց մեջ		1941
4	Ազգային տարազ	ազգային տարազի վերաբերյալ հնագիտական նյութերն ու մատենագիտական վկայությունները, Ազգային տարազը ըստ հայ և օտար սկզբնաղբյուրների, տարազային համալիրները, դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները	2	**Պատրիկ Առաքել,** Հայկական տարազ **Ստեփանյան** Ա. Հայ ժողովրդական տարազի զարդանախշերը, ՀԱԲ, հատոր 22, Երևան, 2007, http://serials.flib.sci.am/openreader/azgagrutyun_22/book/index.html#page/6/mode/2up **Փափազյան Հ.** Հայկական տարազ **Հ.Վարդան, Վ.Հացունի,** Պատմություն հայ հին տարազին **Գրիգորյան Ֆլորա,** Հայկական ազգային տարազ, Երևան, 2011
5	Հարսանեկան ծեսերն և սովորությունները	Հարսանեկան ծեսերն ու սովորույթները, նշանդրեք, պսակադրություն և հարսանիք	2	**Նահապետյան Ռ.** , Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթը, մաս 1, Երևան, 2011; Աղձնիքահայերի ընտանիքը և ընտանեկան ծիսակարգը, Եր., 2004; Աղձնիքահայերի ամուսնահարսանե-կան սովորույթներն ու ծեսերը, Երևան, 2007; Հարսանիքն իբրև հայ ինքնության խորհրդանիշ և հայ ինքնության խորհրդանիշները հարսանիքում, Հայ ժողովրդական մշակույթ, թիվ 14, Երևան, 2007, էջ 232 **Նահապետյան Ռ.** , Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթը, մաս 1, Երևան, 2011, Աղձնիքահայերի ամուսնահարսանեկան սովորույթներն ու ծեսերը, Երևան, 2007, Հայոց ընտանեամուսնական սովորույթների ու ծեսերի բնութագրությունը Խաչատուր Աբովյանի երկերում, **Միխիթարյան Ա.** Հարսանեկան սովորույթների միջնադարյան մի մեկնության շուրջ, Էջմիածին, Երևան, 2005

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1	**Հայկական ընտանիքը և ընտանեկան կենցաղը:**	Գյուղական համայնի կազմը, կառուցվածքը, համայնքային փոխօգնության ձևերը Հայոց ազգակցական համակարգը: «Ազգ» արյունակցական խումբը, նրա կառուցվածքը և ձևերը: Ազգանուն: Մականուն: Տոհմածառ: Հայոց ավանդական և ժամանակակից ընտանիքը. Ընտանիքի պատմական տիպերը: Գերդաստան, կազմն ու կառուցվածքը: Գերդաստանի տրոհման պատճառները և փոքր ընտանիքների առաջացումը: Ընտանեկան վարվելակարգ:	2	Հարց ու պատասխան, իրավիճակային վերլուծություն, խնդիրի առաջադրում, խմբային քննարկում	**Հովհաննիսյան Ս**., Ամուսանա-ընտանեկան իրավունքը վաղ ավատատիրական Հայաստանում, Երևան, 1976 **Հակոբյան Ս.,** Գյուղական համայնքը Հայաստանում 15-18-րդ դարերում, Պատմաբանասիրական հանդես, 1973, թիվ 2 **Լալայան Ե.,** Երկեր, հատոր 1-3, Երևան, 1983, 1988, 2004 **Խաչիկյան Լ**., 14-15-րդ դարերի հայկական գյուղական համայնքի մասին, Պատմաբանասիրական հանդես, 1958, թիվ 1 **Նահապետյան Ռ.** Աղձնիքահայերի ընտանիքը և ընտանեկան ծիսակարգը / 19-րդ դարի 2-րդ կես-20-րդ դարի սկիզբ/, Երևան, 2004 **Սամուելյան Խ.,** Հին Հայաստանի կուլտուրան, հատոր 3, Երևան, 1941 Գաբրիելյան Ս., Հայկական ընտանիքն անցումային շրջանում, Երևան, 2005 Карапетян Э. Т. Армянская семейная община, Ер., 1958. Карапетян Э., Родственнаяя группа ,,азг'' у армян, Ер., 1966 Тер-Саркисянц А.Е., Армяне, Москва, 1998.
2	**Ազգային տոներ**	Ազգային և եկեղեցական տոներ	2	Հարց ու պատասխան, իրավիճակային վերլուծություն, խնդիրի առաջադրում, խմբային քննարկում	**Քաջբերունի** «Հայկական սովորություններ» 1903թ. **Մ. Ղազարյան**, Ա. Համբարձումյան «Պատկերազարդ տոնացույց» **Ա. Սարգսյան** «Ազգային տոներ» **Հ. Խառատյան**, «Հայ ժողովրդական տոները» **Ն. Մովսիսյան** «Տոնացույց»
3	**Պաշտամունքը և հավատալիքները**	Հավատալիքներ: Բնության երևույթների՝ գետնի, լեռների, ժայռերի, քարերի, բույսերի, կենդանիների, ջրի, կրակի, տիեզերական մարմինների՝ արևի, լուսնի, աստղերի պաշտամունքի հետքերը հայոց մեջ: Հայկական հեթանոսական դիցարանը:	2	Հարց ու պատասխան, իրավիճակային վերլուծություն, խնդիրի առաջադրում,	**Ալիշան Ղ.,** Հին հավատք կամ հեթանոսական կրոնք հայոց, Վենետիկ, 1895 **Հ. Իսրայելյան,** Արևի պաշտամունքի հետքերը բրոնզեդարյան Հայաստանում **Հ. Իսրայելյան,** *Պաշտամունքն* ու հավատալիքը ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում,. Երևան, 1973

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

				խմբային քննարկում	**Ս.Հարությունյան,** Հայոց Հին Հավատալիքները, *կրոնը, պաշտամունքն* ու դիցարանը **Ղափանցյան** Գ., Արա Գեղեցիկի պաշտամունքը, Երևան, 1945 Մելիք-Փաշայան Կ. Անահիտ դիցուհու պաշտամունքը, Երևան, 1983

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Աշխատանքի տեսակը[11]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[12]
1.	Հայերի մարդաբանական բնութագիրը և տեղը աշխարհի մարդաբանական տիպերի համակարգում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր, բանավոր,	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
2.	Գ.Սրվանձտյանի ազգագրական գործունեությունը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
3.	Երվանդ Լալայանի ազգաբանական գործունեությունը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
4	Երկրագործական մշակույթը Հին Հայաստանում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

[11] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[12] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

5	Փոխադրամիջոցները Հին Հայաստանում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
6	Կահույք և կահկարասի	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
7	Ազգային կերակուր և ըմպելիք	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
8	Ազգային տարազ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
9	Հայ գյուղական համայնքը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
10	Հայոց ազգակցական համակարգը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
11	Ազգ, ազգանուն, տոհմածառ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
12	Ընտանեկան վարվելակարգը հայերի շրջանում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
13	Սովորույթ և ավանդույթ, դրանց դրսևորումները հայ իրականության մեջ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
14	Ամուսնության ավանդական և ժամանակակից ձևերը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
15	Քավորը հայոց մեջ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

16	Օժիտը հայոց մեջ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
17	Մանկան ծննդի և դաստիարակության հետ կապված ծեսերն ու սովորությունները	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
18	Հուղարկավորության և մեռելոցի հետ կապված ծեսերն ու սովորությունները	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
19	Բնության երևույթների պաշտամունքը հայոց մեջ	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
20	Տիեզերական երևույթների պաշտամունքը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
21	Հայկական հեթանոսական դիցարանը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
22	Խաղերը հայոց սոցիալ-մշակութային համակարգում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
23	Հայոց ավանդական և ժամանակակից քաղաքային համայնքները	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
24	Հասարակության մշակութային փոխակերպումները և դրանց դրսևորումները Հայաստանում	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
25	Հայությունը և միգրացիոն գործընթացները	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	կիսամյակի ընթացքում	Գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[13]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան,
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	համակարգիչ, պրոյեկտոր, Սմարթ գրատախտակ
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Քարտեզներ, տեղեկատվական նյութեր, պաստառներ

[13] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների, ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[14]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ստուգում և գնահատում՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում 2 ընթացիկ ստուգման միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

[14]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հայ ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը
2. Հայ ազգագրությունը 19-20-րդ դդ.
3. Տնտեսական կենցաղը, նյութական մշակույթը
4. Արհեստները Հայաստանում
5. Բնակարաններն ու կացարանները Հայաստանում
6. Սնունդը հին Հայաստանում
7. Ազգային տարազը Հայաստանում
8. Ամլության բուժմանն ուղղված ծեսերն ու հանդիսությունները
9. Նորածնի կյանքը փրկելուն ուղղված ծեսերն ու հանդիսությունները
10. Մկրտության ծեսեր ու հանդիսություններ
11. Ամուսնության ձևերը
12. Ընտրության ավանդույթներն ու սկզբունքները
13. Աղջիկտեսի ծեսերն ու հանդիսությունները
14. Ուզնկանի և խոսքկապի ծեսերն ու հանդիսությունները
15. Նշանադրության ծեսերն ու հանդիսությունները
16. Գլխազին և օժիտ
17. Հարսանիքի մասնակիցները և ժամկետները
18. Հարսանիքի առաջին օրը՝ ուրբաթ (հաց ու խմորի օր, եզմորթեքի օր)
19. Հարսանիք հրավիրելը
20. Հարսնառի նախապատրաստությունը և մեկնումը աղջկա տուն, գլուխլվա
21. Հինադրեք, փեսային լողացնելու, սափրելու և հագցնելու արարողությունները
22. Հարսնառի վերադարձը տղայի տուն
23. Պսակադրություն
24. Քավորի դերը հայկական ավանդական ընտանիքներում
25. Հետհարսանեկան ծեսերն ու հանդիսությունները
26. Հոգեվարք և թաղում
27. Թաղման հետ կապված հավատալիքները: Հոգեհաց
28. Նոր տարի, Սուրբ ծնունդ
29. Տյառնընդառաջ, Սուրբ Սարգիս

30. Բարեկենդան, Մեծ պաս

31. Ծաղկազարդ, Զատիկ

32. Համբարձում, Վարդավառ

33. Խաղողօրհնեք, Վերափոխում ս. Աստվածածնի

34. Երկրի տարրերի՝ հողի, ջրի, քարի, կրակի, օդի, աղի պաշտամունքը

35. Լուսատուների պաշտամունքը

36. Կենդանիների հետ կապված կրոնական պատկերացումները

37. Երկրագործական պաշտամունքը

38. Հայկական հեթանոսական դիցարանը

39. Զրույցներ, առասպելներ,ավանդություններ, հեքիաթներ, առակներ, թատերական ներկայացումներ

40. Ազգային երգ ու պար

41. Ժողովրդական խաղեր

14.4. Գնահատման չափանիշները[15].

- Լսարանային պարապմունքներին մասնակցություն՝ առավելագույնը 20 միավոր
- Սեմինար պարապմունքներ՝ առավելագույնը 20 միավոր
- Ստուգում- գումարային առավելագույնը 40 միավոր
- Ինքնուրույն աշխատանք՝ առավելագույնը 20 միավոր:

<u>Գնահատման չափանիշները.</u>

Սեմինար պարապմունքներ.

- Գրագետ բանավոր խոսք
- Հանձնարարված մասնագիտական գրականության մշակումներ
- Օտարալեզու գրականության ուսումնասիրություն և մշակումներ
- Հարցերին հստակ և հիմնավորված պատասխանելու կարողություն
- Ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու կարողություն
- Սեփական կարծիքը փաստարկելու կարողություն

Ինքնուրույն աշխատանք.

- Գրականության մշակում
- Գրագետ գրավոր խոսք
- Շարադրանքի պարզություն, հիմնավորվածություն, հաջորդականություն
- Փաստական տվյալների վերլուծության կարողություն

[15] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

- Գրականության մեջ առկա կարծիքների համադրություն և համեմատական վերլուծություն
- Ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու կարողություն

Կիսամյակի ընթացքում հանձնարարվում է 2 ինքնուրույն աշխատանք՝ առավելագույնը 10 միավոր:

Ընթացիկ ստուգումն իրականացվում է թեստային առաջադրանքների միջոցով:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ _022201.00.6 – Պատմություն_______________

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ _022201.01.6 – Պատմություն _______________

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ ___բակալավր______________________________

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">Պ/բ -011-Հայ ազգագրություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">2-րդ տարի, 4-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">16</td><td>Դասախոսություն</td><td>10</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>6</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td></td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">104</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Սովորողներին ներկայացնել հայ ժողովրդի տնտեսական կենցաղի տարբեր ոլորտները, նյութական մշակույթը, բնակավայրերի և կացարանների տիպերը, տարբեր ազգագրական շրջանների խոհանոցը ու ազգային տարազի ընդհանուր գծերն և առանձնահատկությունները, ծանոթացնել հայ ժողովրդի հոգևոր մշակույթին, ծեսերին ու ծիսակարգին, ազգային ավանդույթներին ու սովորույթներին, ընտանեկան ու հասարակական հարաբերություններին, պաշտամունքին ու հավատալիքներին:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.
Գիտելիք
Հայ ազգագրության սկզբնաղբյուրները, ազգագրության հիմնախնդիրները, տնտեսական գործունեության ավանդական ճյուղերը, ազգային տարազի և ազգային սննդի առանձնահատկությունները, հասարակական և ընտանեկան հարաբերությունների բնույթը, պաշտամունքն ու հավատալիքները, ազգային ծեսերն ու սովորությունները
Հմտություն
ազգագրական բնույթի տվյալներ հավաքագրելու, դրանք համակարգելու, վերլուծելու և ներկայացնելու հմտություն
Կարողունակություն
Համադրել տարբեր ազգագրական շրջանների տնտեսական կենցաղի, հոգևոր ու նյութական մշակույթի, հասարական և ընտանեկան հարաբերությունների տարրերը, բացահայտել դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4"><u>Թեմա 1.</u> Հայ ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը: <u>Թեմա 2.</u> Տնտեսական կենցաղը: <u>Թեմա 3.</u> Արհեստները, կապի և հաղորդակցման միջոցները: <u>Թեմա 4.</u> Բնակավայրերի ու կացարանների տեսակները: <u>Թեմա 5.</u> Ազգային սնունդ և ըմպելիք: <u>Թեմա</u> <u>6</u>. Ազգային տարազի առանձնահատկությունները: <u>Թեմա 7.</u> Ընտանիքը և ընտանեկան կենցաղը: <u>Թեմա 8.</u> Ծեսեր և ծիսակարգ.</td></tr>
</table>

	Ծննդյան ծեսերը Հին Հայաստանում: <u>Թեմա 9.</u> Ամուսնական ծեսերն ու սովորությունները: <u>Թեմա 10.</u> Հարսանեկան ծեսերն ու սովորությունները: <u>Թեմա 11.</u> Հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները: <u>Թեմա 12.</u> Ազգային տոները: <u>Թեմա 13.</u> Պաշտամունքը և հավատալիքները: <u>Թեմա 14.</u> Խաղերը հայոց սոցիոմշակութային համակարգում: Ազգային երգեր ու պարեր:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✓ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✓ թեստային առաջադրանքներ՝ պատասխանի ընտրությամբ կամ կարճ ազատ պատասխանով հարցերով:
Գրականություն	Պարտադիր 1. Հայ ազգագրություն և բանահյուսություն, h. 1-26, Երևան,1970-2008 2. Ազգագրական հանդես, Հատոր 1-26, Շուշի, Թիֆլիս, 1895-1916 3. Բդոյան Վ., Հայ ազգագրություն, Երևան,1974 4. Էմինեան, Ազգագրական ժողովածու, Մոսկվա 1901-1908 5. Լալայան Ե., Երկեր, Երևան, 1983 6. Նահապետյան Ռ., Հայ ազգագրության պատմություն, մաս 1, Երևան, 2010 7. Նահապետյան Ռ. Ազգաբանական ուսումնասիրություններ-1-3, Երևան, 2020 8. Тер-Саркисян А., Армяне, Ер, 1998 9. Тер-Саркисян А., История и культура армянского народа, Ер, 2005 Լրացուցիչ 1. Գաբրիելյան Մ., Հայկական ընտանիքն անցումային շրջանում, Երևան, 200 2. Գրիգորյան Ֆ., Հայկական ազգային տարազ, Երևան, 2011 3. Բդոյան Վ., Հայ ժողովրդական խաղեր, հատոր 1-3 4. Բդոյան Վ. Երկրագործական մշակույթը Հայաստանում 5. Նահապետյան Ռ., Հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթը, մաս 1, Երևան, 2009 6. Նահապետյան Ռ., Հայոց ազգակցական համակարգը, /19-րդ դարի երկրորդ կես, 20-րդ դարի սկիզբ/, Երևան, 2012 7. Իսրայելյան Հ. Պաշտամունքն ու հավատալիքները

	ուշ բրոնզեդարյան Հայաստանում, Երևան, 1973 8. Հ. Իսրայելյան, Արևի պաշտամունքի հետքերը բրոնզեդարյան Հայաստանում 9. Կարապետյան Է. Օճիտը հայոց մեջ, Երևան, 1978 10. Հարությունյան Ս., Հին հայոց հավատալիքները, կրոնը, պաշտամունքն ու դիցարանը, Երևան, 2001 11. Հովհաննիսյան Ս., Ամուսանա-ընտանեկան իրավունքը վաղ ավատատիրական Հայաստանում, Երևան, 1976 12. Մադոյան Գ. Հայկական ընտանիք (Դրվագներ հոգևոր-կրոնական ավանդույթի և ավանդության) , Երևան, 2018 13. Շագոյան Գ. «Յոթ օր, յոթ գիշերէ. հայոց հարսանիքի համապատկեր, Երևան, 2011, 14. Քաջբերունի, Հայկական սովորություններ, ԱՀ, Թիֆլիս, 1903 15. Ղանալանյան Ա., Ավանդապատում 16. Энциклопедиа обрядов и обычаев, 1996